

[Kirkeministeren.]

pligt, er indiskutabel, og jeg skal nu prøve så kortfattet, som jeg kan gøre det, at give den ønskede redegørelse for denne biskoppelige bemyndigelse. Jeg bliver imidlertid nødt til at komme med nogle historiske kildeoplysninger, som muligvis vil virke trættende, men som efter min mening er nødvendige til forståelse af dette, som ingenlunde er ligegyldigt, da det jo væsentligt hænger sammen med vor frihedsforståelse i dette folkestyrede samfund.

Under den danske kirkes reformation bestemtes biskoppernes, superintendenternes, som det hed dengang, embeder som rent kirkelige uden verdslig eller politisk magt. I kirkeordinansen af 1539 — jeg beder om tilladelse til citater nu og i det følgende — hed det, at der i hvert stift skulle være en superintendent, og superintendenternes arbejde skulle være at påse, at alle præsterne retsindigt og endrægtigt lærer Kristi hellige evangelium. Dette skulle ske ved overhøring, når præsterne beskikkedes til et embede, og senere ved visitatser. Bestemmelserne angående bispeembedet optoges i Danske Lov 1683; ganske prægnant hedder det om visitatspligten — 2. bog, kap. 17, art. 9 — at biskoppen visiterer så meget, han kan overkomme, dog må ingen kirke være ubesøgt inden tre år, det vil sige i mere end 3 år. Denne tilsynspligt, som enhver biskop har i sit stift, består stadig og forudsættes opretholdt i den nyere kirkelige lovgivning, således i lov af 30. juni 1922 om bispeembedernes besættelse og om stiftsbåndsløsning § 6, jfr. lov om bispevalg og stiftsbåndsløsning af 1950 § 8 samt lov af 1948 om adgang for biskopper til fritagelse i visse tilfælde for at føre tilsyn med en menighed og dens præster §§ 1 og 2 — og alene deri, at de kan blive fri, ligger, at de har tilsynspligten.

En biskop i den danske folkekirke har altså — det står ganske klart og fast — tilsynsret og tilsynspligt med præsterne i sit stift angående prædikeembedet, sakramenternes forvaltning og sjælesorgen i det

hele — for at bruge det udtryk, som er brugt i den nyeste lige nævnte lovgivning — medmindre undtagelsesloven ændrer en biskops „geografiske stift“, sådan som det nylig skete i Viborg stift, hvor Skivemenigheden efter den kvindelige præsts ansættelse overførtes til Ålborgbispens tilsynsområde.

Bispetilsynet omfatter i øvrigt mere end det rent læremæssige — parallelt med, at præsterne falder ind under almindelige borgerlige bestemmelser vedrørende embedsmænd. Dette skal blot nævnes; herom drejer sagen sig jo ikke i dag.

Det gejstlige tilsyn indledes ved bispeeksamen og ordination og fortsættes siden ved visitats — og naturligvis under vore dages samkvemsmuligheder på langt mere varieret måde, end Danske Lov med sit hvert tredje års visitatskrav kunne forudse. Dette krav er da også i praksis ophævet. Biskop Høgsbro har i sin bog med brevene, der lige er udkommet, netop gjort opmærksom på, at han visiterede sidste gang i Skovlænge-Gurreby i 1951, men, siger han, jeg har ofte på anden måde været i kontakt med pastor Kalmeyer og menighederne. En konsekvens af tilsynspligten er kollatsen, biskoppens anbefalingsbrev til en menighed, udstedt efter at præsten er prøvet og ordineret, og ved forflyttelse behøves derfor — og udstedes stadig — ny kollats til præsterne.

Baggrunden for tilsynspligten er folkekirkens grundpræg som evangelisk-luthersk, bestemt dels ved grundloven, dels nøjagtigere i Danske Lov, der angiver selve bekendelsesskrifterne. Om dette grundpræg taler også det præsteløfte, som de, der søger og får embede i den danske folkekirke, aflægger. Det hedder i dette løfte:

„Først [lover jeg] at jeg vil befitte mig på at forkynde Guds ord purt og rent, således som det findes i de profetiske og apostolske skrifter og i vor danske evangelisk-lutherske folkekirkes symboliske bøger“,

d. v. s. i de oldkirkelige trosbekendelser,